

САЙЛЫК ЭВЕС БОЛЗА...

Кызылдын чурттагыларынын заманын коорай кылдында нога турар турар аларган. Бир улут-хүлдө бодунун ногаа өстүрүп турар чериме бар чор мен.

Автомобус чык додур, оло бо талаларымдан улус мени баштакылаштыр кызыл, дериини кырынга дери уламна шымшайтыр өгөт турлар. Кургар-ла черим — муринда уругуну чааынын кыстына берген чери. Чашы чоон болгаш, хөргөзүнүн чурттын иңгилдерин камдала тур. Холуму ол уругун экин экир жигир сунгаш, ханандын итинин алган мек. Ажым-биле адыр чүве болса, ол уругдан чүктөнип алган кижидир мек ийин.

Бир черге элээн хей кижиде жүрүп магда. Эл-өл хөйлөтөр, платесер, тыштен сыыра тыртнан керезнен дег, менден хоорудулгай бердилер. А мур-вунда уругу, кажын эле суй-башынан, менче көрүп каянты. Эрша-айыра: Лида-ла-ла-ла! Кийин даа чакырып чор: Лида-ла-ла! Адырды, сөзүңүзү бизинде аа. Шынал, Лиданын хары бежен ажы-ла болгай, а моонуу — чээрби бежин чептээн.

Уругуну адны Сайлык дээр болду. Мени тамыма. Бодуну чурттары-биле авазынын чурттары улус уругулу сал-чакытар деп ол кудумзурп тур. Кудумзурп бежин — анаа-ла Лида! Узбанын ногаанын сугтары бар чоруп кижиге таварып берген ол. Чаксаан эвес, азы-биле кады. Автобустан чалаанна (самаанна эвес) олурган кижини эскерген болдум. А ол — мени кара чакылдан кады эккен, кады кой кадарып, чабаа өрөдип, школага чагыс класска өрөнип чорган

эжим. Хары ичтанаш мою бижирин болай берген ол. Оруссай хоюн доктадып кааш, тей бажынга ырлап ордан:

Кайны мурнай карандылаар Кара-Бош-Дай кыштамайын. Чүгү мурнай чекетелер Шүдүг-Кежиг чаамайын.

Ынан орда, кезек торлаа ужа берген. Оон бир даягы хой араан-биле эрткен, кодан кыдында хар узар чери тавараш, ырыг-Чарык ак-сымче уттайкан. Ылаа-мында сыйталашкан күжүгөргө-даа элбэн. Оозун бооаарга, кыр кырында коданнар дээн хире.

Орусай бо чылым школага өрөнар. Ынчанга анаа кыштын узуну аажок ышкаш болуп турган. Оон соонда час, чай база бар. Ынчан 1949 чыл турган, Ынчалаа-даа би чыл Орусай хонор хонаштары шүтүзүп билип, кайы чурттай кайбар база, каан кижирин бежин элесес. Эб-булейн алды олгуну болгаш дөрт кызынчын дос дугаары кидерте, хой туржук инекти бежин саап, тараа-даа соктап билдир. Угбалары ажин-хырын аштарыга база өрөдип каан. Тес-Хемини Чыргалаан чурттап чорган, ажы-төлу ан-мен-биле азырап келген Бадарык Малын деп араттын хеймер кызы-даа болса, Орусай ажылга бизининден-бе чакылган келген. Ол туржук, азыраарын каапын кезип, өгө соол-ла орад.

Орусай 1959 чылда Самагалдай ортакм школазын дооксап, Кызылдын башкы институтунга кирген. Дараа-анда чылым бот-өрөдилгесе

шякиттирип алгаш, Кызыл-Чыраа школазына башкылай вышпаан. Кун-ажыл дестери эи баштай алгандан бээр, анаа демделелди кытандан бээр 32 чыл болуп турар. Бо буттуну кара чагыс чылда-гааны — «Октаан даш дүшкөр черинге чыдар» деп үлгөр домактын шыныым. А сев, эр-гичи номукчун, чагыс-ла школага, арта-ла, эскерткен келеш, ол хире үр ажылдан башкыдан адал көрөм. Каш болду?

Орусайнын Соинаар Лида башкы джигр. Чогум докумен-тинде — Лидия Мальчинова Балчыт. Ынчалаа-даа төрөн черини — Чыргалаан бол-гаш Самагалдай удузу, каар өрөнарп чоран эл-өру ону Орусай дийнишпаан. Оон адныни кажан база канчап эскерти бергенин айтыбоан-даа мек: ол ийи атты кайы-кызы-даа адаарга. Тес-Хемини чоно билдир. Олар оон Ылай оон кызына база эки билдир. Чаш уругуларын күтүп ала-ла, куралдардан, балыг, беч-дир курстардан, хей-ниги ажылдарындан черле чыдып калбас. Бот-өрөдилге-биле өрөнип тургаш, арта-ла, гос-тиннага чаш уругун алыр дөшт, үш-дөрт хардыг уругу база кады эккен турду. Беш ажи-төлдү ычарар өстүрдү. Оо, өршө! Очаланымч оон эртер оруу турар эвес, кижиге төрөлгөтүнүн чаанын ыдыг болган чүве шыкжым! ыр-шоору-биле, ыс-сызы колун-кады болду. Ам үн кызынчын улусу — Сөгөтэм салы-саар-ла талаан-биле дэди эртем-чүр, экономист өб-булейн. Ортуну — Сайназы күш-ажыл башкылаар тускай эртемни

чаа чедип алды. Хеймери — Сайлык, ол авазынын мерге-жлийн уламчылаар күзөлдиг. Ынчалаа-даа кыдыг-жызыгар черден келген кижикчи өрө-дилге черинге кирерини бергезин! Бо чылым хожок болса, келер чылым база ду-жаап болур: чаа он сөгөтэм кижиге чүр боор.

А Сайлыктын ачазы, Севя-гар Салчтыович Балчыт база-ла кара чакылдан күш-ажыл-га чакыккан кижиге чүве. Мен оон-биле школа баар мурунда-ла хой кадарып, эн-дик чааа өрөдип, МЧЭЭ сивил кезип шаг болган мен, Чагыс класска өрөнип турдуус. Тускай эртем — зоотехника, Зоотехниктеп-даа, ботгаарилеп-даа, чүчү-даа кыл дээрге, чорун-ла турар кижиге болгай Кырга-даа кема чок, чоран-на бозу ол: бачыктайп кааш-ла, каттырып кааш-ла орад.

— Экемге дегардег, эн-дик чылар мен — деп, Севя-гара чугалайдыр. — Черле бо-дунга каам чогу аайлык эвес, кудумзурп кончуп кижиге болгай — дыштар хүнде эн-дичеримден шөлдү дилеп ал-гаш, уругумун ногаанын суг-тары, бичини шимченый деп, Уругулу чыдарга, шылан-чым-даа, чалгаарачын-даа кончуп чүсө-дир.

Ачашкылар орууну уламчы-лап чорупту, мен автобустан джукуп калдым. Ынчалаа-даа чакыш шыаа сагыжымдан айтырбоостан тур. Шарануур алдарынын оодлары чыгып калган, алтар харыгырып, хиреги, чигир-сигенел, ан-гырлар авазына шпип, кан-чаа чорбадымыс дээр ону.

Чооду КАРА-КУСКЕ.

Долгандыр турар бойдусе кезээде-ле кичээгенин салып чоруп бис. Оон каас-чара-жыга чоргарлаанмас арга оок. Тыванын келтемеринде кылмы ногаан аргалар айып кой.

ЧУРКТА: суук узун, хөнү сынын дымтарын чарашсын-гаш, тырттырган мен, Шуур-мактын бедек сынын ажып

ОЛИМПИАДА-92

БАШТАЙГЫ МЕДАЛЬДАР

	Алдын	Мөңгүн	Хүлөр
1. ХКД чурттары	6	1	0
2. КУР	3	6	1
3. АКШ	3	2	5
4. Венгрия	2	1	1
5. Мурнуу Көрей	2	0	0
6. Германия	1	1	3
7. Австралия	1	1	1
8. Япония	1	1	1
9. Болгария	1	1	0
10. Испания	1	0	0
11. Франция	0	2	3
12. Швейцария	0	2	1
13. Италия	0	1	1
14. Куза	0	1	0
15. Польша	0	1	0
16. Финляндия	0	0	1
17. Монголия	0	0	1
18. Голландия	0	0	1
19. Румыния	0	0	1
20. Суринам	0	0	1
21. Сербия (Черногория)	0	0	1

Тайлыбыр: Дзюдо хүрештин деизи бүрүзүнге ий-ийи хүлөр медальдарны тылсын турар.

ТЕХНИКТИГ ТҮҢНӨЛДӨР

ААР АТЛЕТИКА

56 кг чедир деңизик спортчудар аразында

1. Чун Бун Хван (Мурнуу Көрей) — 287,5 кг. (132,5+155).
2. Лю Шоубин (КУР) — 277,5 кг. (130,0+147,5).
3. Ло Цзяньинь (КУР) — 277,5 кг. (125,0+152,5).
4. Кацухико Сакума (Япония) — 255,0 кг. (120,0+135,0).
5. Ким Юн Чол (Сонгу Көрей) — 255,0 кг. (110,0+145,0).
6. Марек Горжельняк (Польша) — 255,0 кг. (155,0+140,0).

ДЗЮДО

Эр улус. 95 килограмдан өрү деңизлерге:

1. Давид Хахалейшвили (ХКД чурттары).
2. Найд Огава (Япония).
3. Давид Дувье (Франция).
4. Имер Жос (Венгрия).
5. Франк Эстебан Морено Гаряя (Куба).
6. Харри Ван Барневелд (Бельгия).

ЧАДАГ-ТЕРГЕ

1000 метрига дистанцияны. Эр улус аразында.

1. Хосе Мануэль Морено (Испания)—1 минута 03,342 сек.
2. Шейн Келли (Австралия).
3. Ири Хартвелд (АКШ).
4. Пенс Глохаль (Германия).
5. Алдер Каппелли (Италия).
6. Фредерик Лансен (Франция).
- ...12. Александр Киривченко (ХКД).

Боодага. Пистолет-биле адар. Хөргөжөннөр.

1. Марина Логвиненко — 684 (ХКД).
2. Ли Дуйонг (КУР) — 680.
3. Доржпур Мункаев (Монголия) — 679.
4. Мирела Схоко (Хорватия) — 677.
5. Нино Салукадзе (ХКД) — 676.
6. Яна Секария (Сербия) — 676.

Сутже шураары. Хөргөжөннөр.

1. Фу Минча (КУР).
2. Елена Мирошниченко (ХКД).
3. Мэри Эвлин Кларк (АКШ).
4. Чуэ Цзяньон (КУР).
5. Инга Афония (ХКД).
6. Мариа Алыкала Ингуэрра (Мексика).

БАРСЕЛОНА. Баскетбол маргылдаанын төлчөлдиг ужу-ражылдагына ХКД чурттарынк каттыккан командазыны спортчулары австрали баскетболчулары 86:63 санга чыгып-биле уткан.

Ынчанга бистан спортчуларымыс спорттун бо хөвиринге бодуну өлүндүрүп мурал, алды саныг болуп, Литваның командазы-биле денежиге турар.

100 метр дистанцияга шурап эштинге

АКШтын төлөөсү Пабло Моралес тергилдөөн. Ийги бол-гаш үшкү черде Польшанын болгаш Суринамнын спортчу-лары. Бистан мастерлерини Павел Хижини дөрткү, а Влади-мир Куляков сески чери тус-тузуула элөөн. Ынчанга спорттун бо хөвиринге даптык төлөөлөр шыырак болуп турары ийдеп.

Хөргөжөн улус аразында 200 метрига дистанцияны хост-тү эштинге АКШ-тын спортчуу Никол Хэйслет мурнаа, Оон үзөп 1 минута 58 секунда. Олга Киривченко (ХКД) чей-диге черде болган. Үзөп 2 минута 02,10 секунда.

Июль 28-те Олимпиадага, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

зынга маргылдаалар, 52, 68, болгаш 100 килограм чедир деңизик маргылдаалар ар-азында болган. Ол дээрге гимнасти-ка, дзюдо, эр улус аразында хей-биле адар пистолет-биле боолаарына, эр болгаш хөргө-жен улус аразында 100 болгаш 400 метр дистанцияларга ан-гы-ангы арга-биле эштин ба-таа эстафета, 60 килограм чедир деңизик штангистер ара-

Садчының сүмези ОГУРЕЦТИ ДУЗААРЫ

Огурец дузаарынын бетинде, бар эвес, анды арга бар алаар сугуу баш-улар кайындарын адыр. Ол сакынынын бирөөн арар улуг болуп болгаш оле дүшү шүдүрүп хымш хостук кире бээр болса дык таарым-чадыр. А ийги сакылда сугу-уу хөмчөгөш, бир дээр сугта ийи-шопулак ийи дусту элдилерген, кады хаймыды-рылар.

Суг хайын турар үеде чар-дан чаа алган, дашты сартгар-баан, арыг эвес, дык утгалдып эсиз, ортумак болгаш — оон бажы-даа огурецтин сугта бажыг муртап белеткен адыр. Оон соонда үш литр ишкыр-чигил шил саздалары армды чутгаш, хайын келген суг-биле иштин чайып каалтар. А бакынын астарын ол-ла сугта кады хаймыдырып алдыр-га таарымчалыг.

Дузаар мурунда чүгү холуп ап болуору? Анаа хрен (дазы-ландыа чөмүштөгө чеме амдан кыягер үнүш) бүрүзүн, оон бир бүрүзүн ийи-үш-даа баа-кага чедидишар каап болур, оон ийи хөш-сугунаын бир көр-үзү, бар болза ийиш бүрүзү, бир бакыга он хиренин, урматтуу баа, дээр бүрүзүн салып адыр.

Дузаар элдене сартгар эзе берген (кырган), аарыг (био талаанда сугулачкы онгач-тарды) огурецтер таар-чир-нас, Дашты ногаан, эми эр-тар улуг эвес огурецтерин шүдүрүп улуг хымшыка сал-гаш, улуг сакылда хайын турган сугта суг, аргалыг-ла болза, огурецтер сугта шүпүш шыаа дуудуе өзгөргө, 15-25 секунда иштинде турар. Оон ол огурецтерин дөңгө-лө, шүдүрүп хымшык-биле эскеш, башталды белеткен алгылаан бакчаларга өзгөргө сугта суг хан огурецтерин этей сукку-лаш, холуур чүдүдери аразы-чыче салгылаш, ийги сак-ылда дустуг, хайын турар сугту огурецтерин кырычыче оожум куткаш суг бакынын акымын ийи, ийи чартык ийи чектей ордод дуглааш, сооду салып каан.

Кажан бакка соой өзгөргө, оон позавеле, аргалыг-ла болза позавеле иштинге шиг-жаар. Дузаан огурецтер соо-жаа сезини черге тывар болза эки. Бир эвес позавеле чок болза, огурецтин кырычыче дусту мейи салып. Огурец дузаалаа холуур холумчактын чааына ооордо ажыдып кылды тур-гаш баш удуу тарып адыр. Чөжө, бир өб-булгө бир дөс хрен тавып алыр болза, ол хаш-ла өб-булгө чөткө. Оон арткаарынын баа ыдыг арга-биле тарааш, хуряп ап болур.

Часкал ООРЖАК. Кызыл хоорай, 4а.

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100. Индекс 667000.

ТУРГУЗУКЧУЛАРЫ: Тыва Республиканын Дээш Совет-теринде Чылаа. «Шың» солунун редакция коллективин

Кол редактор В. Ф. ЧАДАМБА

ДҮНЕКИ АҢНААШКЫН

Хөх-Эңгерини даш ханалыг, кырында сонгаларың кажалыг кыштыгың барың чадыр чала-кыдыда улуг ак, чөп талзын ол-ла бажыкка кара өг турган. Кыштар чогуунга чоогаар иштинде мында-мында хөртүк иштинде калган шыбак дег ак харлар кестүр. Оң ийи айнык огежи болза-даа, ыжык черде кыштагда өдөк-кыштыгың тус-кай чыды оңа тода чытталып турган. Кыштыгың барынын муруну талаанда хөвсө чо-нактыг улуг теве багда кел-генип чыткан. Кыштыгың барың талаанна баалык барыңдан азыгак кижиге кестүп келди. Ол болза, аалдын ог-луду Түдө хоблары коланычыче чооктуулайн келгени ол.

Бо чылым он алды харлап турар улуг кончуп, эр апар-ган Түдө сумуда школага алды чыл хире өрөнгөш ор-та өрөнип чалап каан. Чүгө ийи-чангыс домактар болза, номчуптар кылдыр өрөнип алган. Улдуулар дышталыг-лаагында өйкө, азы суббота, улуг-хүнде өйкө чылып кел-гени, школачыне барбастай чүрө, чамдыкта ай-даа чедир болза, кызыл дөңгөш, адыр болза, кызыл өрөнип тургаш, эс-кесты доошуп көр, оон соонда эвиң-чөвүн болуп тур-гаш, ортумак тускай эртемни өрөдипке черинче кирип бар сен деп даялээрлер.

Түдө беш класска өрөнип турда ачазы Жамбал:

— Ам канчаар, бистин Түдө малга ийи чүве. Кадый-биле ийи дөрткү класты дооксаң-даа болза, амдырал-галыкыста эки ном билдир, эр-тем-сургууду кыялар тур-ган эвес. Кара утаан-биле ам-дырал келген чүвө-ле болгай. Хары Түдө эс класс доок-сан херечилдиг болу бээр чүвө болза, мен хоорай кирип, танымары эштер-биле ужура-жып тургаш, шериг албаныга баар бетинде чолачыга өрө-дип шыдаар мен. Бистин оглу-вусту көргө-ле сергелен. Чаа-гай кестүр боордан башка, ном талыңың утааны багай чүвө. Салыма ыдыг ийи-анай өрөмөш болза, өзгөргө чүпү, боо көш малды кыш азырал айырынга дузалыгың, ажайып мөң-биле кады үш-дөрт чы-лым мал суруп чораш, оон шериг баар ийи-анай. Чогум амгы үеде эртем болбаарың-ды кыялар-ле чүгөр хымын боостат, чөп тей чыптар үе чүвө. Школадан үндүрүп алыр бээр элзөгө оон башкыны орта өрөнип чалап каан хирезинде, школага негээр, суму чери-ден торгаш деп кончудуп, ху-рал-сугулаа шүгүмчүлээр боор чүвө деп чытталган соон-да. Түдө школагыңа бажың, кыш хотупшаң-ла дедир чынып бээр.

Ай боонда азын чүрүр амгытай канчап классы иштин келген боо чүвө, кым билдир боон! Бешки класты дооксаң-даа сапалан эске эртемгерге үш-тертеп болган. А салыма күзүн дудуар кылчык аптырган болчур. Чайың Жамбал мал суруп чораш, хоорай кирип,

иңде албан ажылдаа акымыңга барып, Түдөтүн школага өрөнижесевенин дугайың чугаалаң.

Азын элээн айтырып тур-гаш: — Олгуну школадан хостат, көзүң үндүр бодалдыг кижиге сен бээр? — деп дөрт айтырган. Жамбал кезек када бодангаш:

— Түдө ажи өрөнарп турган болза, оңу эсти бе, харын он-ну-лаа доостураар күзеливс бар. Кижээ көргүзүптер хире херечилдиг болу бээр, оңу селерини чаныгарга эксел каар-ымга, кайды-бир тускай мергежилдиг болу бээр ийи билдир болгай. Мааыма чөтө хирезинде, бистин Түдө чөтө школага өрөнижесевс-тир. Өрөнарп дээрге, кара йөнич чок кижидир. Аргалыг болза, школадан үндүрүп алгаш кызын каш малын ажаакып, амжалта дадыгып алгаш, шериг баар болза деп бодуар боор чүвөдүр ийи. Шериг-ден халашкан үеде чүпү кылыр болу-ла билгел. Малга мыаа кончуп, мал дээрге-ле ары-шырайы саргей бээр оол чүвө деп чугаалаң. Жам-бал акымыңа көргө, шаанда школага башкылап чорган акымы:

— Ажыл-агылап болду-р дээрин чак-тур. Уруглар бири кластан элзөөн, өрө-диптегиңе кошкак болза, оон ийи өрү кластарга өрөнарп шыдавас боор чүвө, бөдүн чүвө-лерин өрөдип айтыра-рылдан эгерип боор чүвө. Чамдык сергек, шоваа өрөни-чкел орта номчун өрөнип албан-даа болза, өрөнип кичээлин катанган турарың-даа чылым алгаш, бажы-зынша шыаа караның бергеш, эки түнелди чедип алгыңга база бар боор чүвө. Сзын олгунуну орта өрөнип шыда-йын тывары шы боон. Ном өрөмөйи иччыл чораш, эл-ден-эни багай чачылдарга өрөнарп болгай. Чок болза, кайды-бир чокур-чурум үрөп, херекке-ла оонажып болгай. Ынчаарга школадан үндүрүп алыр дээр болза, бир арга бар-дыр. Хоорайда чурттап турар акым сугта чүгүзүп өрөнарп болдум, олгуну мур-уну шякиттирип алай чүвө. Салыма караның бергеш, эки түнелди чедип алгыңга база бар боор чүвө. Сзын олгунуну орта өрөнип шыда-йын тывары шы боон. Ном өрөмөйи иччыл чораш, эл-ден-эни багай чачылдарга өрөнарп болгай. Чок болза, кайды-бир чокур-чурум үрөп, херекке-ла оонажып болгай. Ынчаарга школадан үндүрүп алыр дээр болза, бир арга бар-дыр. Хоорайда чурттап турар акым сугта чүгүзүп өрөнарп болдум, олгуну мур-уну шякиттирип алай чүвө. Салыма караның бергеш, эки түнелди чедип алгыңга база бар боор чүвө. Сзын олгунуну орта өрөнип шыда-йын тывары шы боон. Ном өрөмөйи иччыл чораш, эл-ден-эни багай чачылдарга өрөнарп болгай. Чок болза, кайды-бир чокур-чурум үрөп, херекке-ла оонажып болгай. Ынчаарга школадан үндүрүп алыр дээр болза, бир арга бар-дыр. Хоорайда чурттап турар акым сугта чүгүзүп өрөнарп болдум, олгуну мур-уну шякиттирип алай чүвө. Салыма караның бергеш, эки түнелди чедип алгыңга база бар боор чүвө. Сзын олгунуну орта өрөнип шыда-йын тывары шы боон. Ном өрөмөйи иччыл чораш, эл-ден-эни багай чачылдарга өрөнарп болгай. Чок болза, кайды-бир чокур-чурум үрөп, херекке-ла оонажып болгай. Ынчаарга школадан үндүрүп алыр дээр болза, бир арга бар-дыр. Хоорайда чурттап турар акым сугта чүгүзүп өрөнарп болдум, олгуну мур-уну шякиттирип алай чүвө. Салыма караның бергеш, эки түнелди чедип алгыңга база бар боор чүвө. Сзын олгунуну орта өрөнип шыда-йын тывары шы боон. Ном өрөмөйи иччыл чораш, эл-ден-эни багай чачылдарга өрөнарп болгай. Чок болза, кайды-бир чокур-чурум үрөп, херекке-ла оонажып болгай. Ынчаарга школадан үндүрүп алыр дээр болза, бир арга бар-дыр. Хоорайда чурттап турар акым сугта чүгүзүп өрөнарп болдум, олгуну мур-уну шякиттирип алай чүвө. Салыма караның бергеш, эки түнелди чедип алгыңга база бар боор чүвө. Сзын олгунуну орта өрөнип шыда-йын тывары шы боон. Ном өрөмөйи иччыл чораш, эл-ден-эни багай чачылдарга өрөнарп болгай. Чок болза, кайды-бир чокур-чурум үрөп, херекке-ла оонажып болгай. Ы